

Forslag til plan for selskapskontroll 2016 - 2019

Kragerø kommune

2016 :: 415 005
Ferdigstilt 08.04.16

Om Telemark kommunerevisjon IKS

Telemark kommunerevisjon IKS er et av landets største interkommunale revisjonsselskaper. Alle de 18 kommunene i Telemark, kommunene Larvik og Lardal i Vestfold og Telemark fylkeskommune er eiere av selskapet. Vi utfører revisjon og andre tjenester for våre eiere og andre kommunale/fylkeskommunale aktører.

Fra 2015 samarbeider vi faglig og administrativt med de interkommunale revisjonsordningene Buskerud kommunerevisjon IKS, Vestfold kommunerevisjon og Sandefjord distriktsrevisjon.

Telemark kommunerevisjon IKS har bred erfaring med selskapskontroll og gjør forvaltningsrevisjon innenfor en rekke områder, og med forskjellige innfallsvinkler. Våre ansatte har samfunnsfaglig, økonomisk og juridisk utdanning på mastergradsnivå, og har god kompetanse innen offentlig forvaltning.

Du kan lese mer på vårt nettsted www.tekomrev.no.

Innhold

Om Telemark kommunerevisjon IKS	1
1 Innledning	3
1.1 Bakgrunn.....	3
1.2 Kontrollutvalgets ansvar for planlegging av selskapskontroll	3
1.3 Hvem kan bli kontrollert?	4
1.4 Selskapskontroll - innhold og begrepsbruk	4
1.5 Gjennomføring og rapportering av kontrollen	5
2 Eierskap i Kragerø kommune.....	7
2.1 Eierskapsmelding.....	7
2.2 Kommunens eierskap	7
2.3 Tidligere selskapskontroller	7
3 Prioriteringer i planperioden	8
3.1 Eierskapskontroll.....	8
3.2 Forslag om forvaltningsrevisjon i selskap.....	9
4 Plan for selskapskontroll	11
Vedlegg	11

Foto forside: www.effective.com

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Kommunen kan engasjere seg i virksomheter og legge ulike oppgaver til fristilte organisasjonsformer som interkommunalt samarbeid, interkommunale selskaper, aksjeselskaper o.l. Kommunestyret står i stor grad fritt til å velge hva slags organisasjonsform slik virksomhet skal ha. Hvilken organisasjonsform kommunestyret velger, har avgjørende betydning for kommunestyrets styringsmuligheter. Ulike selskapsformer har egne styringsorganer, og er regulert av særskilt lovgivning, som bl.a. fastsetter forholdet mellom eierne (kommunen) og selskapets styringsorgan.

En evaluering av Offenleglova¹ viser at det er lav kunnskap om loven i selvstendige offentlige rettssubjekter. Videre viser evalueringen at mange offentlige selskap, selv om de forvalter til dels svært store offentlige verdier, får få innsynsbegjæringer. Mange mener at ressursbruken på å etablere rutiner, systemer og kompetanse i organisasjonen er urimelig i forhold til det lave antallet inn-synsbegjæringer de mottar.

Viktige betingelser for folkevalgt styring er åpenhet, etikk og kontroll. NIBR har undersøkt hvordan norske kommuner ivaretar hensynet til god folkevalgt styring over den delen av kommunens virksomhet som er organisert i selskap.² De fleste som ble spurt i undersøkelsen, mener at kommunestyret ikke får nok informasjon og ikke er godt nok orientert, og at kontrollrutinene ikke er tilstrekkelige. Dette gir utfordringer når det gjelder demokratisk, folkevalgt styring, innsyn og kontroll med virksomheten.

1.2 Kontrollutvalgets ansvar for planlegging av selskapskontroll

Kommuneloven § 77 nr. 5 og kontrollutvalgsforskriften § 13 slår fast at kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m. Kontrollutvalget skal påse at det utarbeides en plan for gjennomføring av selskapskontroll. Planen skal bygge på en overordnet analyse av kommunens eierskap ut fra vurderinger av risiko- og vesentlighet. Planen skal vedtas av kommunestyret, senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert.

¹ Gjennomført av Oxford research i 2015 på oppdrag fra Justisdepartementet (http://www.oxfordresearch.no/media/270943/evaluering_av_offentleglova_oxford_research.pdf)

² Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR) på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2015:1 (www.nibr.no)

Kontrollutvalget i Kragerø har bedt Telemark kommunerevisjon IKS om å utarbeide analyse og forslag til plan for selskapskontroll. Vårt forslag viser aktuelle tema for selskapskontroll i Kragerø kommune basert på en vurdering av risiko og vesentlighet. Det er kommunestyret som bevilger ressurser til selskapskontroll, og dermed bestemmer i hvilket omfang planen skal gjennomføres.

Kommunens eierskap i Telemark kommunerevisjon IKS og Telemark kontrollutvalgssekretariat framgår av oversikten i vedlegget. Telemark kommunerevisjon IKS er ikke uavhengige i forhold til disse to selskapene, og vi har derfor ikke vurdert behovet for selskapskontroll for disse.

1.3 Hvem kan bli kontrollert?

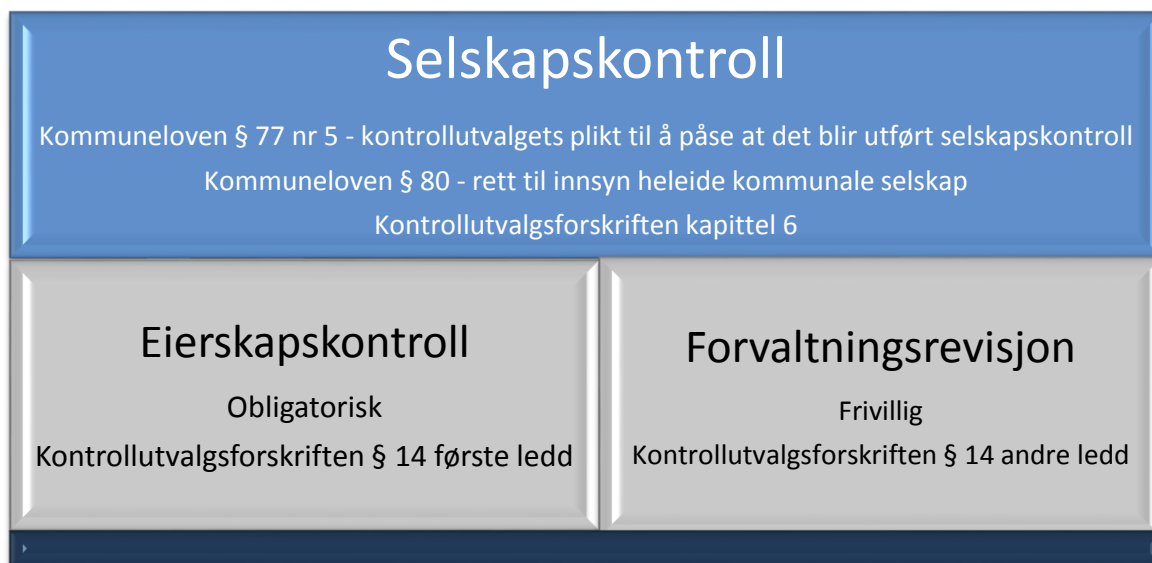
Reglene om selskapskontroll gjelder kommunalt eierskap i interkommunale selskap (IKS), aksjeselskap (AS) og interkommunale samarbeid etter kommuneloven § 27 når disse er selvstendige rettssubjekt. Kontrollen kan også gjelde datterselskap til disse organene.

Selskapskontroll gjelder ikke for stiftelser og kommunale foretak.

1.4 Selskapskontroll - innhold og begrepsbruk

Begrepet selskapskontroll dekker to former for kontroll:

- **Eierskapskontroll:** Kontroll med hvordan kommunen ivaretar sitt eierskap i selskap – forholdet mellom kommunestyret og eierorganet
- **Forvaltningsrevisjon i selskap:** Kontroll med hvordan selskapene styres og drives

En eierskapskontroll er i hovedsak rettet mot *kommunen*. Hovedspørsmålet i en *eierskapskontroll* er om kommunen har retningslinjer for utøvelse av eierskap, og om disse er i samsvar med gjeldende regler og anbefalinger for godt eierskap. Videre undersøker en om eierskap utøves i samsvar med gjeldende regler og kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Selskapets drift og aktiviteter kan en kontrollere gjennom en forvaltningsrevisjon, på samme måte som det gjøres forvaltningsrevisjon av kommunens virksomhet. De fleste tema og vinklinger kan undersøkes gjennom en forvaltningsrevisjon. Forvaltningsrevisjon skal gjennomføres i samsvar med god kommunal revisjonsskikk³, og er regulert i kommuneloven § 77 nr. 4, kontrollutvalgfskriften og revisjonsfskriften.

1.5 Gjennomføring og rapportering av kontrollen

Iverksetting av selskapskontroll

Kommunestyret skal vedta planen for selskapskontroll og skal stille ressurser til rådighet for gjennomføringen. Kontrollutvalget sørger for at eierskapskontroll eller forvaltningsrevisjon blir gjennomført. Det er vanlig og hensiktsmessig at kommunestyret gir kontrollutvalget myndighet til å gjøre endringer i planen.

³ God kommunal revisjonsskikk for forvaltningsrevisjon er definert i RSK 001, fastsatt av Norges kommunerevisorforbund.

Avtalen kommunen har med Telemark kommunerevisjon IKS dekker ikke selskapskontroll. Gjeldende ordning er at kontrollutvalget ber om tilbud på en selskapskontroll, og vurderer bestillingen ut fra tilbudet de får.

Gjennomføring av eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon

Det er ikke stilt krav om kvalifikasjoner for den som skal gjennomføre eierskapskontroll. Det er heller ikke stilt metodiske krav til eierskapskontrollen. Det vanlige er at eierskapskontroll gjennomføres av revisor, eventuelt av kontrollutvalgets sekretariat.

Forvaltningsrevisjon i selskap skal utføres av revisor i samsvar med god kommunal revisjonsskikk og gjeldende kvalifikasjonskrav for forvaltningsrevisjon.

En eierskapskontroll er vanligvis mindre ressurskrevende enn en forvaltningsrevisjon.

Innsynsrett

Kommuneloven § 80 regulerer kontrollutvalgets og kommunens revisors innsynsrett i selskaper. Innsynsretten gjelder i interkommunale selskaper, interkommunalt samarbeid som er organisert som selvstendig rettssubjekt og aksjeselskaper med kommunale/fylkeskommunale eiere.

Det er ikke innsynsrett i selskap som har private eller statlige medeiere. Her kan kontrollutvalgets innsynsrett reguleres i vedtektene. Hvis den ikke er regulert, må kontrollutvalget be styret om samtykke til innsyn, eventuelt etter avklaring med eierne.

Rapportering om eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon

Etter gjennomført eierskapskontroll eller forvaltningsrevisjon lager vi en rapport til kontrollutvalget for behandling. Kontrollutvalget skal rapportere sitt arbeid til kommunestyret. Denne rapporteringen skjer normalt ved at kontrollutvalget sender rapporten med sin innstilling til kommunestyret for behandling.

2 Eierskap i Kragerø kommune

2.1 Eierskapsmelding

Kommunestyret i Kragerø vedtok i 2016 (sak 6/16) eierstyringsprinsipper for kommunen. Innholdet i disse prinsippene er nærmere omtalt i kapittel 3.

2.2 Kommunens eierskap

Vi har hentet oversikt over kommunens eierskap fra kommunen og fra Proff.no og Brønnøysundregistrene.⁴ I den grad det ikke er samsvar mellom disse kildene, har vi bygget på de offentlige registrene. Vi kan ikke si med sikkerhet at kommunen ikke har annet eierskap enn det som framgår her.

Oversikt og informasjon om selskapene framgår av vedlegg til rapporten.

2.3 Tidligere selskapskontroller

Kragerø kommune har i perioden 2012-2015 gjennomført følgende kontroller:

Selskap	Tema/anbefalinger
Kragerø Fjordbåtselskap AS	Selskapet ble anbefalt å innføre rutiner for å sikre at offentliglova følges og foreta en vurdering av selskapets skattemessig forhold og skatteplikt. Det ble også gitt anbefalinger til eierkommunene knyttet til eierstrategi, vedtekter og delegasjon.
Delecto AS	Selskapet ble anbefalt å avklare om de er omfattet av reglene om offentlige anskaffelser, sikre at journal føres i samsvar med regler i arkivloven og signering av styreprotokoll i tråd med lovkrav. Kragerø kommune ble anbefalt å sikre systematisk folkevalgtopplæring om eierstyring, fullføre arbeidet med eiermelding og oppdaterer delegasjonsreglementet.

⁴ Kommunen har gitt informasjon på forespørsel fra oss om hvilke aksjeselskap, interkommunale selskap og selvstendige interkommunale samarbeid som kommunen har eierandeler i eller deltar i pr 31.12.15.

3 Prioriteringer i planperioden

3.1 Eierskapskontroll

Vi foreslår at Kragerø kommune gjennomfører eierskapskontroll innenfor utvalgte tema. Prioriteringen av tema for eierskapskontroll bygger på en risiko- og vesentlighetsvurdering med bakgrunn i KS anbefalinger for godt eierskap, kommunens Eiermelding og resultater av tidligere selskapskontroller.

Føringer for eierskap og opplæring av eierrepresentanter (anbefaling 1 - 8)

KS anbefaler at kommunene etablerer retningslinjer for utøvelsen av sitt eierskap. Kragerø kommune har som nevnt vedtatt eierstyringsprinsipper. Det er lagt til grunn at kommunen skal sette mål for selskapene og utarbeide eierstrategier.

Ifølge eierstyringsprinsippene skal kommunestyret ha en total gjennomgang av eierpolitikken hvert fjerde år, senest ett år etter konstituering av det nye kommunestyret. Ajourførte eierstrategier skal behandles årlig. Kommunestyret skal vedta rutiner for samhandling med foretakene og for å sikre at kommunestyrets syn blir videreformidlet til eierrepresentanter i generalforsamling og representantskap.

Det kan være aktuelt å undersøke hvordan disse og eventuelt andre tiltak kommune har truffet for å sikre at forvaltningen av eierskap er i samsvar med anbefalinger som er gitt er fulgt opp. Herunder hvilke tiltak kommunen har for å sikre folkevalgtopplæring i tråd med anbefalingene som er gitt av KS og i tidligere selskapskontroll. En slik kontroll vil være generell og rettet mot hele kommunens eierskap. Folkevalgtopplæring, fullmakter, avklaringer og rapportering til kommunestyret bør undersøkes.

Styre - evaluering og valg (tilråding 9 - 14)

Det er eiers ansvar å sørge for at styrets samlede kompetanse er tilpasset selskapets virksomhet. Kragerø kommune har lagt føringer for valg av styrerepresentanter og for styrearbeid i sine eierstyringsprinsipper. Føringer lagt i prinsippene er i tråd med de anbefalinger som er gitt. Det kan være aktuelt å undersøke hvordan kommunen har sikret at disse forventningen er formidlet til selskapene som kommunen har eierinteresser i og hvordan de er fulgt opp.

Samordning av føringer for eierskap – flere eiere

Kragerø kommune har eierinteresser i selskap sammen med andre kommuner. Det kan innebære at de forskjellige eierne gir hver sine føringer for eierskapsutøvelse,

målsetninger og styring av selskapene, og føringene kan til dels være motstridende. Kommunen har som ett av sine eierstyringsprinsipper at eierne i selskapene skal likebehandles. Her er det lagt til grunn at bruk av aksjonæravtaler, eiermøter og eierstrategier kan være tiltak for å sikre koordinering av eierinteresser. Det kan være aktuelt å undersøke hva Kragerø kommune gjør for å sikre samordning av føring for eierskap.

3.2 Forslag om forvaltningsrevisjon i selskap

Samfunnsansvar og etikk (tilråding 15 - 19)

Kommunen har gjennom eierstyringsprinsippene etablert forventninger til selskapene på dette området, blant annet at kommunens etiske retningslinjer skal ligge til grunn for virksomhet i selskap kommunen har eierinteresser i. Det er også forventet at selskapene er bevisst sitt samfunnsansvar og det er satt krav til arbeidsgiverpolitikken.

Det kan være aktuelt å gjøre en forvaltningsrevisjon for å undersøke om dette er formidlet selskapene, men siden eierstyringsprinsippene nylig er vedtatt vil vi anbefale en slik kontroll først mot slutten av perioden. Tidligere selskapskontroller har gitt anbefalinger knyttet til oppfølging av reglene om offentlige anskaffelser, og kommunen har forventinger om at selskapene skal ha effektiv ressursbruk ved anskaffelser. Dette er derfor også et område som er aktuelt å undersøke. Kragerø Fjordbåtselskap IKS kan være et aktuelt selskap for en forvaltningsrevisjon med dette som tema, med vekt på oppfølging av reglene om offentlige anskaffelser. Dette kan også være aktuelt for Vekst i Grenland IKS.

Gjennomføring av virksomhet - måloppnåelse

Økonomistyring i selskap

Kragerø kunstscole AS har gått med underskudd de senere årene, og det er en klar risiko for at selskapet ikke drives på en økonomisk forsvarlig måte. Det kan derfor være aktuelt med en forvaltningsrevisjon i selskapet der en både ser på økonomistyring og selskapets virksomhet, herunder eiers mål for virksomheten og hvordan selskapet sikrer måloppnåelse.

Kollektivtransport

Kragerø fjordbåtselskap IKS skal drive kollektivtransport i skjærgården i Kragerø. Selskapet var tidligere organisert som et aksjeselskap, og er nå organisert som et IKS. Denne endringen samt at selskapet er ansvarlig for tjenester som er viktig for kommunen, gjør at det kan være aktuelt med forvaltningsrevisjon i selskapet. En

tidligere kontroll ga anbefalinger knyttet til oppfølging av reglene om offentlighet og offentlige anskaffelser, og dette kan som nevnt tidligere også være aktuelt å undersøke.

Næringsarbeid

Vekst i Grenland IKS ivaretar eierkommunenenes næringsarbeid. Selskapet var tidligere organisert som et aksjeselskap og er nå organisert som et interkommunalt selskap. Selskapet har fått ansvar for alt næringsarbeidet i eierkommunene, og den enkelte kommune har overført ansatte med ansvar for næringsarbeid i kommunen til selskapet. Det kan derfor være aktuelt å se nærmere på hvilke føringer kommunen har gitt selskapet og hvordan selskapet gjennomfører oppgavene de er tildelt. Her kan det også være risiko knyttet til samordning av føringer fra eierne og krav til offentlighet, anskaffelser og støtte som nevnt tidligere.

Forventninger om utbytte

Kragerø kommune har forventninger om årlig utbytte fra Kragerø Energi. Grunnet store investeringer hos selskapet er det ikke ventet utbytte før regnskapsåret 2017 er avsluttet. Det kan være aktuelt å undersøke nærmere hvorvidt kommunenes ønske om utbytte balanseres mot selskapets behov for å sikre egenkapital og nødvendige investeringer. Vi har imidlertid ikke prioritert å foreslå dette i denne perioden.

4 Plan for selskapskontroll

Vi foreslår følgende selskapskontroller:

Tema	Generell/selskap	Kontrollform	Tidspunkt
Gjennomføring av virksomhet – økonomistyring/måloppnåelse	Kragerø kunstskole AS	Forvaltningsrevisjon i selskap	Kan gjennomføres når som helst
Føringer for eierskap og opplæring av eierrepresentanter	Generell – oppfølging av føringer og tidligere anbefalinger	Eierskap	Kan gjennomføres når som helst
Samordning av føringer for eierskap	Generell – ev se på dette for Vekst i Grenland IKS	Eierskap – kan ev gjøres sammen med andre eiere	Kan gjennomføres når som helst
Samfunnsansvar og etikk	Kragerø Fjordbåtselskap IKS, kan omfatte flere selskap	Forvaltningsrevisjon i selskap – bør ev. gjøres sammen med andre eiere	Kan gjennomføres når som helst
Gjennomføring av virksomhet - måloppnåelse	Mulige selskap: Vekst i Grenland IKS og/eller Kragerø Fjordbåtselskap IKS	Forvaltningsrevisjon i selskap – bør gjøres sammen med andre eiere.	Kan gjennomføres når som helst

Vedlegg

- Oversikt over Kragerø kommunes eierinteresser i selskaper per 1.1.2016 og beskrivelse av selskapene
- KS' Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll⁵

⁵ Kommunenes sentralforbund 15. november 2015.

Oversikt over Kragerø kommunes eierinteresser i selskaper per 1.1.2016 og beskrivelse av selskapene

Selskaper med full innsynsrett iht. kompl. § 80:

Interkommunale selskap (IKS)	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
Kragerø Fjordbåtselskap IKS	50 %	Egenkapitalandel: 7,8 % Egenkapital 3,537 mill. kr. Totalrentabiliet: 3,6 % Likviditetsgrad: 1,3 Gjeldsgrad: 11,3 Selskapet ble etablert som et IKS i 2013. <u>Formål:</u> Formålet med selskapet er å tjene eiernes behov for å drive allmenn tilgjengelig kollektivtransport med fartøy i rute i skjærgården i Kragerø. Selskapet kan ikke drive rutegående virksomhet i andre geografiske områder. <u>Annet:</u> Det var selskapskontroll i 2011 da selskapet var et AS, med anbefalinger for både eierkommunene og selskapet. Det kan være aktuelt med en forvaltningsrevisjon mot slutten av perioden.	Kontorkommune Kragerø 50 % Telemark fylkesk.
Gea Norvegica Geopark IKS	2,29 %	Årsregnskapet kan ikke finnes i offentlige kilder. Egenkapitalen i 2013 var 1 268 000 kr. Regnskapsmessig resultat var – 272 000 kr. Deltakeransvar lik eierprosent. <u>Formål:</u> Selskapet har som formål, gjennom en felles organisasjon, å tilrettelegge og forestå en god og informativ presentasjon av områdets geologiske naturarv. Dette omfatter også å vise sammenhenger mellom geologisk mangfold og betydningen dette har for menneskene i dag, i fortid og i framtid (herunder biologisk mangfold, miljøforhold, samfunnsutvikling, kultur, jordbruk, utnyttelse av geologiske naturressurser m.m.). Målsettingen er at selskapet skal bidra aktivt til: Utviklingen av det gode bosted. Dette omfatter tiltak som kan gi befolkningen økt innsikt i bostedet og derved styrke identitetsfølelsen. Undervisning i skoler og høyskoler gjennom tilrettelegging og utvikling av tilbud. I samarbeid med lokale aktører utvikle et grunnlag for kvalitetsturisme med utgangspunkt i den geologiske naturarven (geoturisme). Stimulere til lokal næringsutvikling med basis i muligheter som geologien i området gir. Bidra til markedsføring / "branding" av regionen internasjonalt. Selskapet skal	Kontorkommune Porsgrunn 34,4 % Vestfold fylkeskom. 34,4 % Telemark fylkeskom. 9,63 % Skien 6,42 % Porsgrunn 7,80 % Larvik 2,75 % Bamble 1,38 % Nome 0,46 % Lardal 0,46 % Siljan

		<p>bidra til å samordne aktiviteter som utføres av ulike aktører, som for eksempel fylkesmennene, kommunene, næringsliv, interesseorganisasjoner og ideelle organisasjoner, ved forvaltning og drift av attraksjoner i geoparkområdet. Partene forutsetter at en del praktiske oppgaver knyttet til driften av geoparken best vil kunne løses ved at dette blir ivaretatt av de enkelte eierne. Dette gjelder bl.a. rydding, vedlikehold, skilting og kontakt med grunneiere. Fordelingen av de konkrete oppgaver mellom de deltagende kommuner og fylkeskommuner vil bli regulert nærmere i en egen avtale mellom disse. Selskapet vil arbeide for å oppnå status som en Europeisk Geopark godkjent av UNESCO og det europeiske geoparknettverket ("European Geopark Network"; EGN). Videre å bli deltaker av EGN og skal sørge for en drift i henhold til "EGN Charter".</p> <p><u>Annet:</u> Telemark fylkeskommune har hatt eierskapskontroll i 2014. Selskapet ble anbefalt å sikre at egne styrerepresentanter ble registrert i styrevervregisteret, at revisor og kontrollutvalg ble varslet om generalforsamling og sikre instruks til styret og daglig leder.</p>	
Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS	3,3 %	<p>Egenkapitalandel: 16 % Egenkapital kr 600 000 Gjeldsgrad: 5,2</p> <p><u>Formål:</u> Utføre den lovpålagte sekretærfunksjonen for deltakernes kontrollutvalg. Selskapet kan utføre tilsvarende oppgaver for andre bestillere.</p> <p><u>Annet:</u> Ikke hatt selskapskontroll.</p>	<p>Kontorkommune Bø.</p> <p>Telemark fylkeskommune og 17 kommuner i Telemark, Aus-Agder fylkeskommune og 10 kommuner i Aust-Agder, Vest-Agder fylkeskommune og fire kommuner i Vest-Agder.</p>
Telemark kommunerevisjon IKS	4,0 %	<p>Egenkapitalandel: 59,9 % Egenkapital 6,1 mill. kr. Totalrentabilitet: 3,7 % Gjeldsgrad: 0,7</p> <p><u>Formål:</u> Utføre lovpålagte revisjonsoppgaver samt andre revisjonsoppdrag og rådgivning for deltakerne. I tillegg å utføre revisjonsoppdrag og rådgivning for andre selskaper. Selskapet har ikke erverv til formål.</p>	<p>Kontorkommune Skien.</p> <p>Larvik, Lardal, samtlige kommuner i Telemark og Telemark fylkeskommune</p>

		<u>Annet:</u> Ikke hatt selskapskontroll.	
--	--	---	--

Kragerø kommune opplyser at de nå er med i Interkommunalt arkiv for Buskerud Vestfold og Telemark IKS. Dette er ikke blitt oppdatert i offentlige registre.

Heleide kommunale aksjeselskap (AS)	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet (alle tall fra 2014)	Kontorkommune og andre eierkommuner
Kragerø kunstskole AS	100 %	Egenkapitalandel: - 335,1 % Egenkapital – 2,915 mill. kr. Totalrentabilitet: - 103,7 % Gjeldsgrad: - 1,3 Vi har sett på regnskapstall for perioden 2010 – 2014 og alle årene har hatt negativ driftsresultat. Selskapet hadde positiv egenkapital i 2010, men har etter det hatt negativ egenkapital. <u>Formål:</u> Drive kunstfaglig utdanning basert på offentlige godkjente lærerplaner. Skoledriften utøves av eget skolestyre som er underlagt AS's styret. Selskapet kan drive med næringsrelatert virke etter styrets nærmere bestemmelse. Eventuell næringsrelatert virksomhet skal ha til formål å være en styrke for selskapets identitet. Selskapet skal bidra til en positiv utvikling innen kunst og kultur i Kragerø kommune, Telemark fylke og i regionen. Selskapet skal ikke ha til formål å skaffe eieren økonomisk utbytte. Eventuelle overskudd skal forbli i selskapet og disponeres til formål som styrker skolens drift. <u>Annet:</u> Ikke hatt selskapskontroll.	Kontorkommune Kragerø
Delecto AS (Tidligere navn Kragerø industri og service AS)	100 %	Egenkapitalandel: 49,2 % Egenkapital 6,784 mill. kr. Totalrentabilitet: 4,3 % Gjeldsgrad: 1 <u>Formål:</u> Selskapet skal gi arbeidstilbud, arbeidstrening og bistand til personer med nedsatt arbeidsevne, som ønsker arbeid. Selskapet skal skape varige tilrettelagte arbeidsplasser for personer med nedsatt arbeidsevne som ikke uten videre kan nyttiggjøre seg andre	Kontorkommune Kragerø

		<p>arbeidstilbud. Arbeidet ved selskapet skal baseres på fremstilling av varer og tjenester for det ordinære marked. Arbeidet skal bidra til å kvalifisere og utvikle ressurser hos arbeidstakerne. Muligheten for yrkesrettet attføring må holdes åpen. Selskapet skal drive arbeidsutprøving og arbeidstrening til personer med usikre muligheter på arbeidsmarkedet. Selskapet skal gi bistand og oppfølging til personer med usikre muligheter på arbeidsmarkedet som ønsker arbeid på ordinære arbeidsplasser. Selskapet skal tilby avklaring, rådgiving og motivasjon til personer som av ulike grunner har falt ut av arbeidsmarkedet eller har problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet. Selskapet skal ikke ha til formål å skaffe eierne økonomisk utbytte, og eventuelle overskudd skal forbli i selskapet og komme selskapet og deltakerne til gode.</p> <p><u>Annet:</u> Selskapskontroll i 2014</p>	
Kragerø Energi Holding AS	100 %	<p>Egenkapitalandel: 37,3 % Egenkapital 90,189 mill. kr. Totalrentabilitet: 6,2 % Gjeldsgrad: 1,7 (Konsernregnskapstall)</p> <p><u>Formål:</u> Å eie aksjer i andre selskap, investere i aksjer og andre verdipapirer, samt annen virksomhet som står i naturlig tilknytning til dette.</p> <p><u>Annet:</u> Ikke hatt selskapskontroll. Opprettet i 2012 – Kragerø Energi AS har hatt selskapskontroll.</p>	Kontorkommune Kragerø
Kragerø Energi AS	100 % Datterselskap Kragerø Energi Holding AS	<p>Egenkapitalandel: 35,2 % Egenkapital 79,45 mill. kr. Totalrentabilitet: 5,8 % Gjeldsgrad: 1,8</p> <p><u>Formål:</u> Bygge og drive energinett i eget konsesjonsområde på en kostnadseffektiv måte med høy leveringskvalitet. Kragerø Energi AS skal i samarbeid med andre energileverandører omsette energi til lokale husholdninger og næringsliv, til konkurransedyktige priser og betingelser. Kragerø Energi AS skal kunne drive annen beslektet virksomhet som kan gi økonomisk lønnsomhet. Kragerø Energi AS skal legge til rette for og ivareta et godt arbeidsmiljø med mulighet for ansatte til personlig og faglig utvikling.</p>	Kontorkommune Kragerø

		<u>Annet:</u> Selskapskontroll ble gjennomført høsten 2009, med anbefalinger både for kommunen og selskapet.	
Kragerø Energi Bredbånd AS	100 % Datterselskap Kragerø Energi Holding AS	Egenkapitalandel: 66,3 % Egenkapital 14,1 mill. kr. Totalrentabilitet: 11 % Gjeldsgrad: 0,5 <u>Formål:</u> Bygge og eie fiberoptiske kabelnett med tilhørende installasjoner samt levere tjenester knyttet til bredbånd i Kragerø Energi AS' konsesjonsområde samt virksomhet som naturlig faller innunder dette. Ikke hatt selskapskontroll.	Kontorkommune Kragerø
Kragerø Energi Installasjon AS	100 % Datterselskap Kragerø Energi Holding AS	Egenkapitalandel: 44,8 % Egenkapital: 4,2 mill. kr. Totalrentabilitet: 10,5 % Gjeldsgrad: 1,2 <u>Formål:</u> Installasjons- konsulent-, og handelsvirksomhet, høyspent installasjoner innenfor industri og nettselskaper, installasjon av utstyr til automatisering og prosessstyring, data/telekommunikasjon, og ENØK. Selskapet skal kunne drive annen beslektet virksomhet som kan gi økonomisk lønnsomhet. Selskapet skal legge til rette for og ivareta et godt arbeidsmiljø med mulighet for ansatte til personlig og faglig utvikling.	Kontorkommune Kragerø
Kragerø Kraft AS	100 % Datterselskap Kragerø Energi Holding AS	Egenkapitalandel: 1,3 % Egenkapital kr 69 000 Totalrentabilitet: -24,1 % Gjeldsgrad: 76 <u>Formål:</u> Selskapet skal omsette kraft til husholdninger og næringslivet i og utenfor eget konsesjonsområde. Selskapet skal i samarbeid med kraftleverandører levere kraft til konkurransedyktige priser og betingelser. Selskapet skal kunne drive annen beslektet virksomhet som kan gi økonomisk lønnsomhet. Selskapet skal legge til rette for og ivareta et godt arbeidsmiljø med mulighet for ansatte til personlig og faglig utvikling.	Kontorkommune Kragerø

Grenland Vestfold Biogass AS	5,18	Egenkapital: 4,97 mill kr Egenkapitalandel: 90 % Totalrentabilitet 0 % Gjeldsgrad 0,1 Formål: Å ta ansvar for behandling av det våtorganiske avfallet (matavfall og slam) til selskapets aksjeeiere ved produksjon av biogass, biogjødsel og andre beslektede produkter, samt alt det som dermed står i forbindelse.	Kontorkommune Tønsberg 40,99 % VESAR AS 21,82 % Tønsberg Renseanlegg IKS Flere kommuner i Telemark og Vestfold
-------------------------------------	------	--	--

Selskaper uten innsynsrett:

Deleide kommunale aksjeselskaper	Kommunens eierandel	Opplysninger om selskapet	Kontorkommune og andre eierkommuner
Langøybrua AS	9,0 %	Egenkapitalandel: 96,9 % Egenkapital kr 31 000 Totalrentabilitet: - 93,3 % Gjeldsgrad: 0 (Alle tall fra 2014) <u>Formål:</u> Bygging og drift av bru til Langøy i Kragerø kommune, samt delta i bygging og drift av Langøyveien og fremtidig forbindelse til Gumøy.	Kontorkommune Kragerø 117 aksjonærer
Visit Kragerø AS	5,57 %	Egenkapitalandel: 41,6 % Egenkapital kr 288 000 Totalrentabilitet: 31,6 % Gjeldsgrad: 1,4 (Alle tall fra 2014) <u>Formål:</u> Selskapets virksomhet er: Produktutvikling, markedsføring og salg av aksjeeiernes reiselivsprodukter på oppdragsbasis. Andre serviceoppgaver overfor aksjeeierne på oppdragsbasis. Serviceoppgaver overfor kommunen på oppdragsbasis. Serviceoppgaver overfor andre samarbeidspartnere på oppdragsbasis, for eksempel for Kragerø Sentrumsforening. For øvrig alt som naturlig hører til for å fremme reiselivet i kommunen, herunder deltakelse i andre selskap.	Kontorkommune Kragerø

Formler og forklaringer for nøkkeltall:

Egenkapitalandel	$(\text{Sum egenkapital} / \text{totalkapital}) * 100$ <i>Egenkapitaldelen viser hvor mye av totalkapitalen som er egenkapital. Over 40 % regnes som svært godt.</i>
Totalrentabilitet	$(\text{Resultat før skatt} + \text{finanskostnader}) * 100 / \text{gj.sn. totalkapital}$ <i>Totalrentabiliteten viser hvor lønnsom virksomheten er. Over 15 % regnes som svært godt.</i>
Gjeldsgrad	$\text{Sum gjeld} / \text{Sum egenkapital}$ <i>Gjeldsgraden viser hvor stor gjelden er i forhold til egenkapitalen. En gjeldsgrad på 1 vil si at bedriften har like stor gjeld som egenkapital.</i>

KS' Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll⁶

ANBEFALING 1: OBLIGATORISK OPPLÆRING AV OG INFORMASJON TIL FOLKEVALGTE

Kommunene bør som en del av sitt folkevalgtprogram gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer. Den første opplæringen bør gjennomføres i løpet av de første 6 månedene av valgperioden. Det anbefales også at det nye kommunestyret tidlig i perioden får en oversikt over status for selskapene.

ANBEFALING 2: VURDERING OG VALG AV SELSKAPSFORM

Det er eiers ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset selskapets formål, eierstyringsbehov, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

ANBEFALING 3: FYSISK SKILLE MELLOM MONOPOL OG KONKURRANSEVIRKSOMHET

Selskaper som opererer i et marked i konkurranse med andre aktører i tillegg til monopolvirksomhet, bør som hovedregel skille ut den markedsrettede delen av virksomheten for å unngå rolleblanding og kryssubsidiering.

ANBEFALING 4: UTARBEIDELSE AV EIERSKAPSMELDINGER

Kommunestyrene bør hvert år fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.

Eierskapsmeldingen bør minimum ha disse hovedpunktene:

1. Oversikt over kommunens virksomhet som er lagt i selskaper og samarbeid.
2. Politisk styringsgrunnlag gjennom kommunens prinsipper for eierstyring
3. Juridisk styringsgrunnlag knyttet til de ulike selskaps- og samarbeidsformene.
4. Formålsdiskusjon og selskapsstrategi knyttet til de ulike selskapene, herunder styringsdokumentene.
5. Selskapenes samfunnsansvar knyttet til miljø, likestilling, åpenhet, etikk osv.

ANBEFALING 5: UTARBEIDELSE OG REVIDERING AV STYRINGSKAPITLER

Kommunestyret skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

ANBEFALING 6: EIERMØTER

KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet. Et eiermøte er et møte mellom representanter fra

⁶ Kommunenes sentralforbund 15. november 2015.

kommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet.

ANBEFALING 7: EIERORGANETS SAMMENSETNING OG FUNKSJON

Avhengig av selskapets formål, anbefales det som en hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Eierstyring skal utøves innenfor rammen av kommunestyrets vedtak.

ANBEFALING 8: GJENNOMFØRING AV GENERALFORSAMLINGER OG REPRESENTANTSKAPSMØTER

De formelle eiermøtene er generalforsamling eller representantskap. Det er styret som innkaller. Bestemmelser om innkallingsfrist bør tas inn i vedtektene, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

ANBEFALING 9: SAMMENSETNINGEN AV STYRET

Det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet. Det anbefales at kommunen sikrer opplæring av styremedlemmene.

ANBEFALING 10: VALGKOMITE OG STYREUTNEVNELSER

Ved valg av styrer til kommunalt eide selskaper bør det vedtektsfestes bruk av valgkomite.

ANBEFALING 11: KJØNNMESSIG BALANSE I STYRENE

Det anbefales at eierorganet uavhengig av organisasjonsform tilstreber balansert kjønnsrepresentasjon. Styremedlemmene behøver ikke være bosatt i kommunen.

ANBEFALING 12: RUTINER FOR Å SIKRE RIKTIG KOMPETANSE I SELSKAPSSTYRENE

Eier har ansvar for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. Eier bør også anbefale styret selv jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Det er derfor anbefalt flere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

ANBEFALING 13: STYRESAMMENSETNING I KONSERNMODELL

Styremedlemmer i morselskap bør ikke sitte i styret til datterselskap. Konserndirektøren kan være representert i datterselskapenes styrer.

ANBEFALING 14: OPPNEVNELSE AV VARAREPRESENTANTER

Der det utpekes varamedlemmer til styret bør ordningen med numeriske varamedlemmer benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

ANBEFALING 15: HABILITETSVURDERINGER

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og rådmann bør ikke sitte i styret i selskaper.

ANBEFALING 16: GODTGJØRING AV STYREVERV

Kommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.

ANBEFALING 17: REGISTRERING AV STYREVERV

Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper bør registrere vervene på www.styrevervregisteret.no

ANBEFALING 18: ARBEIDSGIVERTILHØRIGHET I SELVSTENDIGE RETTSSUBJEKTER

Det anbefales at selskapene søker medlemskap i en arbeidsgiverorganisasjon. KS Bedrift vil være et naturlig valg for mange av disse selskapene.

ANBEFALING 19: UTARBEIDELSE AV ETISKE RETNINGSLINJER

Eier bør påse at selskapsstyrene utarbeider, og jevnlig reviderer, etiske retningslinjer for selskapsdriften

ANBEFALING 20: SÆRLIG OM ADMINISTRASJONSSJEFENS ROLLE I KOMMUNALE FORETAK

Det anbefales at kommunestyrene ved opprettelse av kommunale foretak diskuterer administrasjonssjefens rolle og handlingsmuligheter overfor daglig leder.

ANBEFALING 21: UTØVELSE AV TILSYN OG KONTROLL

Kommunestyret har både et tilsyns og kontrollansvar for å sikre at kommunen når sine mål, at regelverket etterlevs og at etiske hensyn ivaretas. Kontrollen utføres blant annet gjennom regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Kontrollansvaret gjelder også når virksomheten er skilt ut i egne selskaper.